

ענתות

ענתות

עליו הכרעה בזאת שוב. פרס החי מסקר לסקר, הפיק את המסקנה המתבקשת: אין טעם להפר את הרוטציה. לקבל שוב תדמית של אי-אמינות ובסוף להימצא שוב באותו המצב בדיוק.

על המיזבח

אלם ההחלטה לפטר את מודעי לא התה מנותקת מעיתוי הרוטציה. העיר על כך מודעי עצמו בלעג מר, כאשר תקף בעקיפין את חבריו. הוא אמר ששרייחליכוד אינם מעזים אף ללחוש, מפחד שמא יספיקו למערך תירוץ להפרת הרוטציה.

שימועון פרס הימר שהליכוד יעבור על העניין בשתיקה, ויפקיר את מודעי בדם קר. הוא צדק.

קירבת הרוטציה יצרה מצב שבו לא היה איש בליכוד מעוניין לגרום למשבר, ולספק למערך את התירוץ להפרת הרוטציה, בגלל הפה הגדול של יצחק מודעי. יש גבול להקרבה עצמית. כשהחל המשבר, נוכח מודעי לדעת שנותר לגמרי לבדו. חבריו למפלגה הליברלית לא חלמו להתפטר בגללו, ואנשי-חרות לא כל שכן.

יצחק שמיר, כציניות הרגילה שלו, שיבח את מודעי והבטיח להחזירו לממשלה אחרי ביצוע הרוטציה. אבל הוא ידע, כמו מודעי, כי להבטחה זו אין שום כיסוי. כי בחוק נוצר מצב די מוזר: ראשי-ממשלה יכול לפטר שר על דעת עצמו, אך אין הוא יכול להחזיר שר לכהונה על דעת-עצמו. לשם כך הוא זקוק לרוב בכנסת — ובכנסת הנוכחית לא יתכן רוב להחלטה כזאת, אלא אם כן יצביעו בעדו לא רק כל הימין וכל הדתיים, אלא גם תמ"ו ואומץ.

גם אילו היה מתגנב רוב בלתי סביר כזה, היה הדבר מספיק למערך כדי לפוצץ את הממשלה ולשים קץ לכהונת שמיר כראשי-הממשלה. שמיר לא יסתכן בכך. בגלל אותו הסיכוי שמנעו ממנו לגרום למשבר השבוע.

פרס ידע, איפוא, שהוא יכול להציג תדמית של ראשי-ממשלה קשות והחלטי מבלי להסתכן במאומה. אילו היה הליכוד מסתכן במשבר — מה טוב, ומאחר שלא הסתכן — גם טוב.

מודעי הבין את המצב והסיק את המסקנה הנכונה: הוא התפטר באופן אלגנטי.

האויב הגדול

שאלה השאלה האישית: מדוע מודעי דיבר ככלל?

התשובה: פיו של מודעי הוא אויבו הגדול ביותר. אין לו שליטה עליו.

מודעי אינו טיפש ואינו בלתי מוכשר. בהשוואה לרמה הכללית של שרייחליכוד, הוא בהחלט מעל למצב מוצע.

אולם יש למודעי בעיה. הוא נוטה להתפרצויות. אומנם, אחרי-מעשה נהג מודעי להעמיד פנים כאילו עשה מעשה מחושב-היטב, אך למעשה הוא פועל באופן אימפולסיבי, ואינו מסוגל לרסן את עצמו ואת לשונו.

תכונה זו, שגרמה לו צרות רבות בעבר, הביאה לו שם של אדם בלתי יציב, ואף "פסיכי". שימחה ארליך אמר עליו שהוא זקוק לפסיכיאטר, וכל מי שרב עם מודעי נוהג לומר שהוא "קוקו", "מופרע" ואף "משוגע". הנדרות אלה מוגזמות מאוד, כלי ספק, אבל יש בהן גרעין אמיתי אחד: אימפולסיביות הגובלת בחוסר-יציבות. התקרית של השבוע, ששמה קץ (המשך בעמוד 42)

הזמנת המערך, לצורך שימוש פנימי, הסקר האחרון גילה שאילו היו נערכות הבחירות עכשיו, היה המערך זוכה ב־40 מנדטים, והליכוד היה זוכה באותו מוספר המנדטים בדיוק.

הסקר גילה כי השפעת מאיר כהנא ירדה לקירבת האפס, וכי גם הרשימות האופנתיות מימין ומשמאל — התחיה, ר"צ וכו' — המשיגות תוצאות מרשימות בסקרים רגילים. עומדות לרדת ביום של הכרעה אמיתית כקלפי.

משמע: אילו נערכו בחירות, לא היה המצב הפוליטי משתנה במאומה. השיקולים, שהביאו את המערך להקמת ממשלת האיחוד-הלאומי, היו כופים

לכונתו של מנחם בגין, ונועד במקורו לאפשר לבגין לפטר את אריאל שרון. בגין לא השתמש באפשרות זו, ועד כה לא השתמש בה שום ראשי-ממשלה.

המטרה המיידית של הפעור לה היתה לשקם את תדמיתו של פרס כראשי-ממשלה וכראשי מפלגה תקיף, החלטי, השומר על כבודו וכבוד מיפלגתו וממדינותו. את הרושם הזה מבקש פרס להשאיר אחריו ברגע שיבצע את הרוטציה.

כי בניגוד לרושם הראשון, לא נועד הצעד הזה למנוע את הרוטציה. פרס דבק בה, מטעמי "אמינות", כמו בעבר. אילו היה בכלל פיתוי כזה לפרס, באו תוצאות של סקר-דעת-הקהל והירפו את ידיו. זהו סקר מתמשך ושיגרתי, המבוצע באופן קבוע על פי

שאינו מבין במישפטים, כשם שאינו מבין בכלכלה. הוא גם אמר שיש לו רשימה של אנשים שעומים הוא עתיד לגמור את החשבון. ניתן היה להבין כי בראש הרשימה עומד פרס, אף שפרס לא הוזכר בפירוש.

בימים כתיקונם היתה התבטאות זו מספיקה בקושי לכמה כותרות ולסערה של חצי יום. הציבור הישראלי המפונק, עתיר-הפרשות, רגיל לשערוריות עסיסיות הרבה יותר.

אבל בעיתוי זה, די היה גם בכך. מודעי העליב את ראשי-הממשלה. הוא עשה זאת בפעם השנייה, וכך קרה מה שקרה. פרס הודיע שהוא עומד לפטר את מודעי מן הממשלה — דבר שהיה ראוי לעשותו על פי חוק, אך לא על פי ההסכם הקואליציוני. חוק זה התקבל בימי

היה היה מוכרח לקרות. וזה היה מוכרח לקרות עכשיו. במידה מסוימת, היה יצחק מודעי קורבן נוסף לפרשת השב"כ.

מאז ראשית הפרשה, העיב ענן גדל והולך על רמותו של שימועון פרס. לא רק בקרב מחצית הציבור, הנוטה אחרי המערך, אלא גם בחוגים המצומצמים של המפלגה נשמעו, בפעם הראשונה מזה שנתיים, ספקות חמורים לגבי אישיותו ויכולתו של שימועון פרס. המפלגה רצתה בקו תקיף הרבה יותר, עד כדי פיצוץ הרוטציה. עמדתו הפייסנית של פרס לא היתה מובנת לאיש.

ככל שגדלו מימדי הפרשה, כן גברו ספקות אלה. האם חזר פרס לימי הביטחוניים העיוור של רפ"ז? האם מופעלת עליו סחיתה, על סמך תיקום סודיים של השב"כ? האם הוא העמיד את בעייתו האישית — הוכחת "אמינות" — מעל לכל אינטרס לאומי ונייפולגתי?

יחד עם עמדת פרס בעניינים אחרים — פרשת מנהלי-הבנקים, פרשת חובות ההתיישבות העובדת, פרשות שרון ומודעי ועוד ועוד, היוקה פרשת השב"כ מחדש את תדמיתו של פרס כמפסידן מיקצועי. כמי שאינו מסוגל לקבל החלטות קשות, כמי שאומר "כן ולא" לא וכן.

פרס לא הגיב על ביקורת זו במישרין, אך התבטאויותיו בעניין הפרשה גילו עצבנות וזעם הולכים וגוברים.

הדבר ניכר היטב על פניו, ברגעים שלא עמד על המישור גילתה המצי למה אדם מתוסכל, עצוב, עייף ומותש. עד כדי כך שיועציו התחילו לפעול באופן מעשי להופעת כתבות מחמיאות עליו בעיתונים ובטלוויזיה.

גם הזעם הגובר של תגובות פרס בעניין השב"כ — החל כנאומיו המרוגזים בכנסת, וכלה בתשובתו בכתב למשורר נתן זך ולמבקר דן מירון — הוכיחו כי משהו נפגע אצל פרס.

יתכן כי פרס היה יכול להיאזר בסבלנות רבה יותר אילו היה שילטונו מובטח לעוד כמה שנים. אך על הכל העיב תאוריית-הארכיבים: מועד הרייטציה.

השבוע החלה הספירה-לאחור של שלושת-ההודשים לקראת הרוטציה, העומדת להתבצע אחרי יום-כיפור. פרס יודע שימיו בשילטון ספורים. הוא התחיל לראות לרושם שישיאר אחריו — לתדמית שלו כראשי-ממשלה במשך-שנתיים. אין זו רק בעיה של תדמית ואגו, אלא גם בעיה פוליטית מעשית. המשך שילטונו של פרס במפלגתו, כאשר לא יהיה עוד ראשי ממשלה, תלוי מאוד ברושם זה.

ליכול לתוך

תחום

ל השיקולים והרגשות האלה גרמו לפרס השבוע לעשות את אשר לא עשה במשך כל השנתיים מינוס-שלושה-החודשים: להכריז הכרי עה ברורה.

בעבר יכול היה להרשות לעצמו להיות סובלני וסבלני. הפעם היה מוכרח לפעול.

זהותו של הקורבן היא כמעט מקרית. זה יכול היה להיות גם כל אדם אחר מצמרת הליכוד.

כאשר השיע מודעי השבוע כמה הערות של וילזול, בסיגנונו הרגיל, הוא נפל כמעט במיקרה לתוך התחום שנפער קודם לכן.

הדברים עצמם לא היו קיצוניים וחריגים במיוחד. מודעי האשים את פרס, בראיון שיגרתי בעל-פה, בכך